

ANMELDELSER.

AQUILA.

(Bd. XV. Budapest 1908. Red. af Otto Herman).

Selve Redaktøren indleder med en Artikel »Flugproblem«, hvori han drager skarpt tilfelts mod de efter hans Mening naturstridige Flyvemaskiner, man hidtil har konstrueret, og hvori han paaviser, at alle de »tilfældige Uheld«, der hidtil er indtrufne, kun skyldes rent naturlige fysiske Aarsager, som fremdeles vil gjøre sig gældende, indtil man lærer de vingede Skabningers fuldstændige Fysik og bruger den i Aëronautikens Tjeneste.

Iøvrigt gaar gennem hele Bogen som overalt i vore Dage det Smertenssuk, »Ak hvor forandret«. I en Artikel af Dr. Kornél v. Szlávy og 2 af Dr. Schenk beskrives Forholdene langs Ungarns nedre Donauløb i Egnen af Tisza's (Theiss) Munding, hvor tidligere det mest brogede Fugleliv udfoldede sig, og som gamle Naumann beskriver som et ornithologisk Eldorado. Af alle tre Artikler fremgaar det, at kun sørgelige Rester af det tidligere Fugleliv er tilbage, dels paa Grund af Tørlægning af tidligere store Sumpstrækninger, dels paa Grund af Menneskenes vanvittige Forfølgelser af Fuglene, særligt Silkehejrene (*Ardea nivea*), for Fordelens Skyld. I Dr. Schenks sidste Artikel har han følgende Meddelelser af en Hr. Gustav Menesdorfer: I Randen af Gåjaer Skoven fandtes 150—200 Par Sølvhejrer, endnu flere Tophejrer (*Ardea comata*) og talrige Nathejrer (*Nycticorax griseus*). Disse Kolonier blev da (i 1890) forpagtet af en Skindhandler Karl Berger (jeg nævner denne Hædermands Navn — Ref.), som saa med sine 8—10 Jægere hvert Aar anrettede haarrejsende Ødelæggelser. De startede altid i Rugetiden, og alt, hvad de blot kunde faa fat i, blev uden Barmhjertighed nedlagt; de fundne Æg og Kødet af de dræbte Fugle tjente Jægerne (?) til Proviant, og naar de forlod Skuepladsen for deres Myrden, tog de blot Pragtfjedrene med.

Saaledes gik det i to Aar, da Hr. G. Menesdorfer forpagtede Terrænet og atter bragte Bestanden noget op. Men desværre varede dette kun nogle Aar: en Forordning tillod Befolkningen at hugge bort paa Skoven, og derefter forsvandt den ene Koloni efter den anden. Dr. Schenk ender saaledes: Om en Redningsaktion kan der nu til Dags ikke mere være Tale.

Samme sørgelige Resultat konstaterer Dr. Kornél v. Szlávy angaaende den tidligere store Mose i Ujvidék. Paa Grund af Udtøringsarbejder aftager Fuglebestanden Aar for Aar, og han skriver i 1908, Mosen er tørlagt og helt og holdent uddød.

Noget heldigere stiller Forholdene sig ved Obedszka-Bara ved Szava's (Sau) Udløb efter Dr. Jacob Schenks Redegørelse. Jagtretten her tilhører Erkehertug Franz Ferdinand og enhver Skydning er strængt forbudt. Følgen heraf er, at der endnu anslaaes at findes ca. 8000 Par af de forskellige Hejrearter (dog ikke Silkehejren),

Kohejren (*Ardea bubulcus*), Ibis (*Plegadis falcinellus*) og Topkarven (*Phalacrocorax graculus*) og foreløbig syntes Udsigterne her gunstigere for Bevarelsen end andetsteds.

En særlig Afhandling af Jacob Schenk angaar den hvide Storks (*Ciconia alba*) Levevis. Det viser sig gennem denne, at denne Fugl, som oprindeligt var en Sumpfugl, der mest levede af Slinger, Frøer og Vandinsekter, alt som Udtørringen er skredet frem, har kunnet accomodere sig til at blive en Tørlandsfugl. Hr. Schenk har undersøgt Storkens Gylp i et Antal af mange Hundrede og fundet, at disse bestaar af Rester af Græshopper, Skarnbasser, Oldenborrer osv. Af Fuglefjer er der ikke Spor. Kvantitativt er Gylpen endnu ikke helt undersøgt, men han anslaaer dog hver Gylp til at indeholde flere skadelige Insekter. — (Vore Bønder her hjemme handler saaledes ikke helt tosset, naar de holder paa Storken! Ref.).

Foruden de større Artikler findes i Bogen en Del læseværdige Smaaartikler. En Hr. G. v. Szomjas fortæller om, hvorledes hans Hørmark (omtr. 50 goch stor) blev angreben af Larver af *Mamestra persicaria* og blev truet med Undergang, da Flokke af Spurve, Kornkrager og Storke faldt over dem og i Løbet af en Uge fuldstændigt rensede Marken. Larven er siden komplet forsvunden fra Marken. — (Hos os begynder Landmanden nu at erklære Kornkragen Krig. Mon en saadan Oplysning ikke kunde modificere Anskuelserne noget, saa at man holdt inde med Skydningen. Ref.).

Bogen er smukt udstyret med herlige Billeder af Fugle og Fotografier af Reder. Paa Titelbladet findes et Billede af Kongeørnen. Som for os vil her denne og dens Slægtning Havørnen snart høre til Sagafuglene.

H. Arctander.

ZEITSCHR. FÜR ORNITHOLOGIE UND OOLOGIE.

(Aarg. XVIII. Berlin. Red. af H. Hocke).

Tidsskriftet indeholder overvejende Artikler af specielt oologisk Indhold, men ogsaa adskillige, der omhandle andre Grene af Ornithologien. I Majhæftet findes saaledes en Artikel af Redaktøren »Über Saatkrähen in Brandenburg«, der viser at Raagerne (*Corvus frugilegus*) i Løbet af de senere Aar har udbredt sig overordentlig stærkt i Brandenburg, saa stærkt at Forf. udbryder »Raager ere blevne til en Landeplage«. I December- og Majhæftet skriver H. Goebel om Æggene af Ternene (*Sterna hirundo*) og Kystternene (*Sterna macrura*). Det fremgaar heraf, at adskillige tyske Ornithologer hidtil uden videre have regnet alle de Ternere, der yngede ved Havet for Kystternere, dem, der yngede inde i Landet for almindelige Ternere, og der tales stadig om at faa nogle skudt ved Ynglepladserne som det eneste Middel til at kende Forskel. Har man en god Kikkert og lidt Taalmodighed vil Spørgsmaalet dog let kunne løses paa anden Maade; i god Belysning vil man nemlig let kunne se Forskellen i Næbbets Farve; ogsaa de to Arters Skrig er tilstrækkelig forskelligt, til at de derved kunne kendes fra hinanden.

NATUREN. ILLUSTRERET MAANEDSSKRIFT FOR POPULÆR
NATURVIDENSKAB.

(33te Aarg. Nr. 4 & 5. Udg. af Bergens Museum. Red. af Jens Holmboe).

Af I. Lie-Pettersen findes to livligt og populært skrevne Artikler om Rødhalsen (*Erithacus rubecula*) og Gulbugen (*Hypolais icterina*). Denne benævnes stadig i Norge med det lidet træffende Navn »Bastardnattergal«, for hvilket Forf. dog foreslaar som Afløsning »Gulbuget Sanger«. I en Afhandling »Trækfuglenes Vandringer« af E. A. Schäffer opstilles den Hypotese, at Aarsagen til Fuglenes Træk fra Syd til Nord er den, at Fuglene i Yngletiden for at skaffe sig selv og Ungerne tilstrækkelig Føde maa søge til de Steder, hvor Dagslyset varer længst og omvendt drage derfra om Vinteren, naar Mørket hindrer dem i at skaffe sig tilstrækkelig Ernæring. Det er muligt, at det af Forf. paapegede Forhold kan være medvirkende Aarsag til Trækket, men Hovedgrund er det sikkert ikke, hvad man let vil indse ved at tænke nøjere over Spørgsmaalet.

H. CHR. C. MORTENSEN: TEAL (*ANAS CRECCA* L.) IN WINTER.

(Særtryk af Videnskabelige Meddelelser fra Naturhist. Forening. København 1908).

Forf.'s Forsøg med Mærkning af Fugle ere snart velkendte i den ornithologiske Verden, og med Interesse læser man om den foretagne Mærkning af Krikænder, en Fugl, der paa Grund af den ivrige Jagt, der drives paa den overalt, egner sig særlig godt til Forsøgene. Mærkningen er foregaaet paa den Maade, at en Ring med Forf.s Adresse, et Numer og et Bogstav er anbragt om Fuglens ene Fod. Resultatet ses af den korte Oversigt, som findes i Afhandlingens Slutning og her gengives i Oversættelse. (Afhdl. er skrevet paa Engelsk): »Paa den danske Ø Fanø, blev i Oktober 1907 mærket 102 Krikænder, og hidtil har jeg faaet Meddelelse om, at 22 af dem ere blevne dræbte eller fangede fra Begyndelsen af November 1907 til Slutningen af December 1908.

I Vinteren 1907—08 og i August—September 1908 blev 15 ringmærkede Krikænder truffet paa Vesteuropas Kyster paa Strækningen fra $54\frac{1}{2}^{\circ}$ til $44\frac{1}{2}^{\circ}$ n. Br. og fra $1\frac{1}{2}^{\circ}$ ø. L. til $9\frac{1}{2}^{\circ}$ v. L. (imellem Isothermerne $+4^{\circ}$ og $+7^{\circ}$ C. for Januar).

Syv af de 15 Meddelelser kom fra Frankrigs Vestkyst, fra lidt Nord for Loire til lidt Syd for Gironde (ca. 1300 Kilometer fra Fanø). Her hersker som bekendt et mildt Vinterklima; der findes en stor Mængde Aaer, som ikke ere isdækkede om Vinteren, og her blev en ringmærket Krikænder allerede fundet midt i September, medens Tusinder af Krikænder endnu saas i Danmark.

En anden god Overvintringsplads er Irland med dets næsten frostfri Vinter, det veludviklede Flodnet og dets talrige Søer og Sumpe. Fem af de 15 Krikænder ere dræbte her (indtil omtrent 1150 Kilometer fra Fanø), en allerede i Slutningen af August.

I Englands sydvestlige Egne ere 3 af de 15 Fugle trufne.

I Holland er dræbt to ringmærkede Krikænder (foruden de omtalte 15). I den sydlige Del af Spanien er en skudt (omtrent 2300 Kilometer fra Fanø), i den nordlige Del af Italien en anden. Krikænder skulle træffes i disse to Lande fra Oktober til Begyndelsen af April.

* Man kunde tro, at Fuglene paa deres Vej fra Danmark om Efteraaret væsentlig følge Kysterne og derfra flyve op ad Floderne, særlig hvis der langs disse er Eng- eller Sumpstrækninger, og tilbringe Vinteren med at strejfe skarevis fra Sted til Sted, hvor de bedst kunne finde Føde, særlig hvor der findes Oversvømmelse med Ferskvand, og nogle Buske yde dem Læ mod Vind og Kulde.

De tre umaadelige Sumpstrækninger »The bog of Allen« i Irland, »Les marais« Nord for La Rochelle og »Las marismas« ved Mundingen af Guadalquivir« have alle ydet deres Del af de ringmærkede Krikænder. — Maaske trække Krikænderne særlig om Natten. Kulde tager saa hurtig Modet fra dem, saa at man lettere kan nærme sig dem og skyde dem, og de skynde sig at flygte til mildere Egne.

De mærkede Krikænder ere sikkert ikke alle udrugede i Danmark, i hvert Tilfælde synes en af dem, der blev truffet nær ved Stockholm (omtrent 750 Kilometer fra Fanø) at have hørt hjemme i mere nordøstlige Egne.

I Efteraaret 1908 bleve to ringmærkede Krikænder fangede paa de nordfrisiske Øer, medens de atter vare paa Træk Sydvest for Danmark«.

O. H.

C. WESENBERG-LUND: NOTIZEN AUS DEM DÄNISCHEN SÜSSWASSER BIOLOGISCHEN LABORATORIUM AM FURSEE.

I Internationale Revue der gesamten Hydrobiologie und Hydrographie, Band II, 1908, har C. Wesenberg-Lund offentliggjort to ornithologiske Iagttagelser, som han har haft Lejlighed til at gøre. Den første af disse vedrører Digesvalens (*Hirundo riparia*) Biologi. Forf. laa en Sommermorgen i stærk Taage i sin Baad paa Fursøen, beskæftiget med sine Planktonundersøgelser; da Taagen pludselig lettede saa han Tusinder og atter Tusinder af Digesvaler, som alle fløj ganske lavt over Søens Spejl, men, da Solen kort efter fik rigtig Magt, fløj de bort. Forf. har i koldt og regnfuldt Vejr ofte set Digesvaler flyve langt frem og tilbage over Søen, og har set dem dyppe Næbet og undertiden hele Hovedet ned i Vandet; han fremsætter den Anskuelse, at de der fange Myggelarver, som i betydeligt Antal leve i Vandskorpen, og at disse Larver i koldt og regnfuldt Vejr udgøre Digesvalernes Hovednæring, medens Forstue- og Bysvaler (*Hirundo rustica*, *H. urbica*) under samme Forhold fange fuldt udviklede Myg, der sidde paa Træer og Huse.

I den anden Notits meddeles, at Vandstæren (*Cinclus aquaticus*) om Vinteren er en regelmæssig Gæst ved Fursøens Bredder.

A. C.

J. E. V. BOAS:

LIDT OM STÆREN, SÆRLIG OM DENS ØKONOMISKE BETYDNING.

(*Haven* 9. Aarg. 1909. S. 89—93).

Efter en Indledning om Stærens Levemaade og Optræden her hos os, gaar Forf. over til sit Hovedemne, en Betragtning af den Skade og den Gavn, som denne Fugl siges at gøre, og for den første Art Virksomheds Vedkommende omtales navnlig den Fortræd, den anretter i Haverne, særlig som Kirsebærtyv, hvorved betydelige Værdier gaar tabt. Dette er saa almindelig anerkendt, at der maaske næppe er Grund til her at dvæle nærmere derved. Noget anderledes stiller det sig med den Nytte, den formentlig gør, idet Forf. heller ikke vil yde denne Anerkendelse og erklærer, at den Slutning, at Stæren er nyttig, fordi den fortærer en Mængde Skadedyr, er bundfalsk. Dette begrundes ved, at det Antal af skadelige Dyr, f. Eks. Oldenborrer, Sommerfuglelarver og Smelderlarver, som Stærene fortære, er praktisk set for intet at regne imod den hele Mængde. Det er, siger Forf., som om man vilde tænke paa at tømme en stor Indsø med en Theske. At man, som der fortælles, ved at hænge Stærkasser op skulde have befriet en Skov for den »store brune Snudebille«, er ganske falskt, ligeledes at Stærflokkene skulde have gjort Ende paa et Angreb af Fyrrespinderen et Sted i Tyskland i Juli Maaned; det er paa den Tid af Aaret, at dennes Larver bliver til Puppe og snart derefter til Sommerfugl, saa det intet Under er, at Insektet »forsvinder«; i Begyndelsen af August er der kun Æg, som de fleste naturligvis overser. Det udtales, at det overhovedet ikke er godtgjort, at Stæren udretter noget væsentligt ved det, den fortærer af Insekter, samt at den stærke Stærfredning under disse Omstændigheder noget faar Karakteren af en økonomisk Let-sindighed. — At mangfoldige Mennesker, der skal have Glæde eller økonomisk Udbytte af deres Frugthave, er enige med Forf. heri, er sikkert. Men det kan dog kun være en mindre intensiv Fredning af Fuglen, det gælder om. Forsøge at udrydde den, det var en frygtelig Tanke! Og det er sikkert heller ikke Forf.s Mening, at dømme efter hans Afhandling første Punktum, der bliver Anmeldelsens sidste: »Der er næppe nogen Fugl, som de fleste af os ser med større Glæde end Stæren«.

O. G. Petersen.